

Sygn. akt IV U 871/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2017r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Jerzy Zalasinski

Protokolant st. sekr. sądowy Marta Żuk	
--	--

po rozpoznaniu w dniu 8 marca 2017r. w Siedlcach na rozprawie

odwołania E. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

z dnia 28 sierpnia 2014 r. (Nr (...))

w sprawie E. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o prawo do emerytury

I. zmienia zaskarżoną decyzję i ustala E. J. prawo do emerytury od dnia 1 maja 2014 roku;

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz E. J. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sygn. akt IV U 871/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 28 sierpnia 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S., działając na podstawie art.184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, odmówił E. J. prawa do emerytury wskazując, że ubezpieczony nie udowodnił, iż do dnia 1 stycznia 1999r. osiągnął 15-letni staż pracy w szczególnym charakterze. Organ rentowy podniósł, że do co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnym charakterze może być uwzględniona praca nauczyciela, wychowawcy lub innego pracownika pedagogicznego wykonującego pracę nauczycielską wymienioną w art.1 pkt 1-7 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela. W związku z tym do pracy w szczególnym charakterze nie zaliczono okresu nauczania przez ubezpieczonego religii w punktach katechetycznych od 1 września 1978r. do 31 sierpnia 1990r., okresu pełnienia urzędu dyrektora (...) Diecezji (...) od 1 września 1990r. do 31 grudnia 1998r., a także okresu zatrudnienia jako wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...) od 18 czerwca 1993r. do 31 grudnia 1998r.

Odwołanie od w/w decyzji złożył E. J., wnosząc o jej zmianę i ustalenie mu prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania wskazał m.in., że wbrew twierdzeniom organu rentowego spełnia wszystkie przesłanki wymagane do nabycia emerytury. W odniesieniu do okresu nauczania religii w punktach katechetycznych od 1 września 1978r. do 31 sierpnia 1990r. ubezpieczony podniósł, że istnieje ugruntowane orzecznictwo sądowe, z którego wynika, że naukę religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (parafie) przed wejściem w życie ustawy z 17 maja 1989r. o stosunku Państwa do Kościoła (...) w RP należy uznać za pracę nauczycielską w rozumieniu art.1 ust.1 w zw. z art.3 pkt 1 Karty Nauczyciela oraz art.2 pkt 3 ustawy z 7 września 1991r. o systemie oświaty. Stanowisko takie zajął Sąd Najwyższy w wyroku z 3 sierpnia 2000r. w sprawie II UKN 661/99, OSNAP 2002/4/93, a potwierdził je w kolejnym wyroku z 13 czerwca 2001r. w sprawie III ZP 32/00. W odniesieniu do okresu pracy w charakterze wykładowcy w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...) od 18 czerwca 1993r. do 31 grudnia 1998r. ubezpieczony wskazał, że okres ten również należy zaliczyć do pracy w szczególnym charakterze, a to na mocy art.23 ust.4 w/w ustawy o stosunku Państwa do Kościoła (...) w RP, zgodnie z którym do wykładowców wyższych seminariów duchownych stosuje się przepisy art.21 i 22 ustawy, a zatem posiadają oni takie same prawa jak nauczyciele i wychowawcy zatrudnieni w państwowych szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych. W tych okolicznościach, w ocenie ubezpieczonego spełnia on wszystkie przesłanki do nabycia emerytury na podstawie art.184 ustawy emerytalnej w zw. z §4 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (odwołanie k.1-4).

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując się na przepisy prawa i uzasadnienie zawarte w zaskarżonej decyzji (odpowiedź organu rentowego na odwołanie k.5-6).

Wyrokiem z dnia 13 listopada 2015r. wydanym w sprawie IV U 1109/14 Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie E. J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z dnia 28 sierpnia 2014r. o prawo do emerytury (wyrok k. 35 akt sprawy).

Na skutek apelacji wnioskodawcy wyrokiem z dnia 14 września 2016r. sygn. akt III AUa 78/16 Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uchylił w/w wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu wskazano, iż przy ponownym rozpatrzeniu sprawy Sąd Okręgowy przesłucha wnioskodawcę w trybie art. 299 kpc, zgromadzi stosowną dokumentację na potwierdzenie wymiaru czasu pracy na danym stanowisku pracy, a następnie ustali wymiar czasu pracy wnioskodawcy na zajmowanych stanowiskach pracy, a po ustaleniu stanu faktycznego i ocenie dowodów zgromadzonych w sprawie wyda rozstrzygnięcie, czy wnioskodawca ma prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 i § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Ubezpieczony E. J. w dniu (...) ukończył 60-ty rok życia. W dniu 27 maja 2014r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z wnioskiem o emeryturę (wniosek o emeryturę z 27 maja 2014r. k.1 akt emerytalnych). Na podstawie przedłożonych do wniosku dokumentów organ rentowy ustalił, że na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony udowodnił staż ubezpieczeniowy w wymiarze 26 lat, 3 miesiące i 14 dni, z czego 21 lat, 6 miesięcy i 26 dni stanowią okresy składkowe, a 4 lata, 8 miesięcy i 18 dni okresy nieskładkowe. Jednocześnie organ rentowy ustalił, że ubezpieczony nie wykazał, aby na dzień 1 stycznia 1999r. legitymował się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnym charakterze. Z uwagi na brak wymaganego ustawą stażu pracy w szczególnym charakterze decyzją z 28 sierpnia 2014r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu przyznania emerytury (decyzja z 28 sierpnia 2014r. k.42 akt emerytalnych).

Ubezpieczony E. J. jest osobą duchowną Kościoła (...) – księdzem diecezjalnym Diecezji (...). W okresie od 19 września 1972r. do 24 czerwca 1978r. ubezpieczony odbywał sześciolatnie stacjonarne dzienne studia filozoficzno-teologiczne w

Wyższym Seminarium Duchownym w S.. W dniu 5 czerwca 1977r. ubezpieczony przyjął święcenia diaakońskie, a w dniu 24 czerwca 1978r. święcenia kapłańskie (zaświadczenie K. Diecezjalnej (...) z 22 maja 2014r. k.10 akt emerytalnych).

Po przyjęciu święceń kapłańskich ubezpieczony pełnił wyznaczone mu przez B. (...) zadania wikariusza i nauczyciela religii w następujących parafiach Diecezji (...):

- od 1 września 1978r. do 31 stycznia 1979r. w parafii H.,
- od 1 lutego 1979r. do 31 sierpnia 1980r. w parafii S.,
- od 1 września 1980r. do 31 sierpnia 1983r. w parafii W.,
- od 1 września 1983r. do 31 sierpnia 1984r. w parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Ł.,
- od 1 września 1984r. do 31 sierpnia 1985r. w parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w S.,
- od 1 września 1985r. do 31 sierpnia 1987r. w parafii św. Mikołaja w M.,
- od 1 września 1987r. do 31 sierpnia 1990r. w parafii Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w S. (zaświadczenie K. Diecezjalnej (...) z 22 maja 2014r. k.10 akt emerytalnych i pismo w/w K. z 30 czerwca 2014r. k.36 akt emerytalnych).

Nauczanie religii przez ubezpieczonego w w/w okresach odbywało się w punktach katechetycznych prowadzonych przez wymienione parafie, w pełnym wymiarze godzin. Ubezpieczony wydawał dzieciom i młodzieży świadectwa nauki religii, organizował jasełka, koncerty kołęd, wyjeżdżał z dziećmi i młodzieżą na wycieczki i pielgrzymki (pismo K. Diecezjalnej (...) z 6 października 2015r. k.28 akt sprawy, zeznania ubezpieczonego k.22 i k.20v).

We wszystkich wskazanych parafiach ubezpieczony stale zajmował się nauczaniem religii, a wymiar czasu prac wykonywanych przez wnioskodawcę wynosił minimum 18 godzin zajęć tygodniowo. Poszczególne klasy przychodziły do salki katechetycznej, był wyznaczony plan zajęć, prowadzono dziennik katechizacji, sporządzano listę obecności, jak również wystawiano oceny. Ubezpieczony został mianowany do obowiązków duszpasterskich, a nauczanie religii wchodziło w zakres tych obowiązków i nie odbywało się na podstawie innej umowy. Zwierzchnikiem wnioskodawcy był proboszcz, lecz podlegał on także wizytatorowi duszpasterskiemu z kurii (zeznania ubezpieczonego k. 131-131v akt sprawy). Tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin (zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych prowadzonych bezpośrednio z uczniami) nauczyciela religii katechizującego w pełnym wymiarze zajęć wynosił 18 godzin (pismo K. Diecezjalnej (...) Wydziału Nauczania z dnia 14 czerwca 2016r. k. 74 akt sprawy).

W okresie od 1 września 1990r. (po powrocie nauczania religii do szkół) do 31 sierpnia 1992r. ubezpieczony jako prefekt nauczał religii w Zespole Szkół Zawodowych Nr (...) w S.. Był wówczas pracownikiem K. Diecezjalnej (...) i na mocy dekretu B. (...) został delegowany do pracy w tej szkole. Między ubezpieczonym a szkołą nie została zawarta odrębna umowa o pracę, ubezpieczony nauczał religii nieodpłatnie. Otrzymywał wynagrodzenie jako pracownik K.. W okresie nauczania religii w powyższej szkole ubezpieczony wystawiał oceny z religii, brał udział w wywiadówkach. Pracę tę wykonywał w pełnym wymiarze godzin, tj. przez 18 godzin w tygodniu (zaświadczenie K. Diecezjalnej (...) z 22 maja 2014r. k.10 akt emerytalnych, zaświadczenie Zespołu Szkół (...) w S. z 9 października 2015r. k.31 akt sprawy, zeznania ubezpieczonego k.22 i k.20v-21v). Do Zespołu Szkół Zawodowych nr (...) w S. ubezpieczony został delegowany na mocy delegacji B. (...) nr 974/90 z dnia 1 września 1990r. jako nauczyciel religii. Na podstawie tego skierowania prowadził lekcje religii w pełnym wymiarze godzin, prowadził dziennik szkolny, sprawdzał listę obecności, wystawiał oceny, brał udział w radach pedagogicznych. Szkoła nie prowadziła akt osobowych ubezpieczonego i nie zgłosiła go do ubezpieczenia, gdyż wnioskodawca podlegał ubezpieczeniu jako osoba duchowna i z tego tytułu były opłacane składki. Nauczanie religii nie odbywało się na podstawie odrębnej umowy o pracę i brak było podstaw do wydania świadectwa pracy. Ubezpieczony nie podpisywał listy obecności po 1990r. Uczył wówczas religii w technikum elektronicznym, w liceum i w szkole zawodowej. Wykonywał identyczne obowiązki jak nauczyciel zatrudniony na podstawie umowy o pracę. Ubezpieczony jako osoba duchowna podlegał od 1 lipca 1989r. (zeznania ubezpieczonego k. 131v-132 akt

sprawy; pismo Zespołu Szkół (...) w S. z dnia 12.01.2017r. k. 136 akt sprawy; skierowanie nr 974/90 do nauczania religii w szkole k. 137 akt sprawy).

Od 1 września 1990r. (równoległe z nauczaniem religii w Zespole Szkół Zawodowych nr (...) w S.) do 31 grudnia 1998r. ubezpieczony pełnił urząd dyrektora (...) dla (...) (zaświadczenie K. Diecezjalnej (...) z 22 maja 2014r. k.10 akt emerytalnych).

Od 1 października 1996r. do 31 października 2003r. ubezpieczony był zatrudniony na Uniwersytecie Kardynała S. W. w W. na stanowisku adiunkta w pełnym wymiarze czasu pracy (zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 18 lutego 2014r. k.14-15 akt emerytalnych).

Od 1 października 1997r. do chwili obecnej ubezpieczony jest zatrudniony na Uniwersytecie Przyrodniczo-Humanistycznym w S. na stanowisku profesora zwyczajnego w pełnym wymiarze czasu pracy (zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z 14 maja 2014r. k.16-17 akt emerytalnych).

Od 18 czerwca 1993r. do 30 czerwca 2000r. ubezpieczony był wykładowcą w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...). Obowiązki wykładowcy w Seminarium wykonywał na podstawie dekretu B. diecezjalnego z dnia 18 czerwca 1993r. (zaświadczenie Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji (...) z 22 sierpnia 2014r. k.40 akt emerytalnych i pismo Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji (...) z 7 października 2015r. k.29 akt sprawy, zeznania ubezpieczonego k.22 i k.20v-21v). Zatrudnienie w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...) nastąpiło na prośbę księdza rektora Seminarium, który zwrócił się do B. o skierowanie ubezpieczonego jako wykładowcę katolickiej nauki społecznej. E. J. był zatrudniony w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...) na stanowisku wykładowcy na pełnym etacie, tj. 12 godzin tygodniowo. W tym okresie nie prowadzono akt osobowych ani nie sporządzano listy obecności. Wykładowcy wyższego seminarium duchownego przeprowadzają egzaminy, kolokwia, wystawiają oceny, sporządzają protokoły z egzaminów. Kleryków i alumnów traktuje się jak studentów, posiadają legitymację, indeksy, otrzymują oceny z egzaminów i zaliczenia ćwiczeń (zaświadczenie Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji (...) z dnia 22.12.2016r. k. 129 akt sprawy; zeznania ubezpieczonego k. 132 akt sprawy).

Ubezpieczony nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego (raport z analizy konta k.9 akt emerytalnych).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego E. J. zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art.184 ust.1 i 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1440 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego przewidzianego w art.32, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 1 stycznia 1999r. osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz osiągnęli okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art.27 ustawy, a także nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wnioski o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. W myśl przywołanego wyżej art.32 ust.1 i 4 ustawy pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, a w myśl przywołanego wyżej art.27 ustawy wymagany okres składkowy i nieskładkowy wynosi co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Zgodnie z § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.) nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art.1 pkt 1-7 ustawy z 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela, określoną w tej ustawie jako praca zaliczona do I kategorii zatrudnienia, nabywa prawo do emerytury na zasadach określonych w § 4 i jest uważany za wykonującego pracę w szczególnym charakterze. Przywołany § 4 ust.1 powyższego rozporządzenia stanowi, że pracownik – tu nauczyciel, który wykonywał

prace w szczególnym charakterze, nabywa prawo do emerytury w/w wieku jeżeli ma wymagany okres zatrudnienia (co najmniej 25 lat mężczyzna), w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnym charakterze. Ponadto zgodnie z § 2 ust.1 przedmiotowego rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Wnioskodawca wywodzi swoje uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku z art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 w zw. z § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 września 2016r. w sprawie III AUa 78/16 wskazał na orzecznictwo, w którym Sąd Najwyższy wywiódł, że fakt zatrudnienia w miejscu, z którym współcześnie obowiązujące przepisy wiążą wykonywanie pracy nauczycielskiej, stanowi istotną przesłankę do przyjęcia, że nauczanie religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej było pracą nauczycielską w pojęciu art. 1 ust. 1 oraz art. 3 pkt 1 Karty Nauczyciela oraz art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. Przyznał to pośrednio Minister Edukacji Narodowej w § 3 pkt 10 zarządzenia z dnia 22 czerwca 1995 r. w sprawie wynagradzania nauczycieli (M.P. Nr 31, poz. 366), nakazując zaliczać przy ustalaniu szczebla wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli i ich awansowania do szczebla wyższego okresy prowadzenia zajęć katechetycznych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w ramach katechezy parafialnej. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2000 roku stwierdził, że w ramach systemu oświaty punkt katechetyczny nie posiada statusu szkoły (por. art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie oświaty), to jednak w ustawowej definicji „szkoły” ujętej w art. 3 pkt 2 Karty Nauczyciela punkt ten plasuje się jako placówka, w której wykonywana jest praca nauczycielska. Potwierdza to zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnianych w szkołach (placówkach) prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (M.P. Nr 30, poz. 316), wskazujące na stosowanie przepisów Karty Nauczyciela, w tym jej art. 88, do osób zatrudnionych w tych szkołach (placówkach) w wymiarze nie niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć. Taka deklaracja w akcie niższego rzędu nie byłaby zresztą możliwa, gdyby stosowanie przepisów Karty nie wynikało wprost z art. 21 ust. 2 w związku z art. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach oraz innych placówkach, wymienionych w art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...).

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało ustalenia, czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r, legitymuje się wymaganym okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnym charakterze. Bezsporne było, że E. J. osiągnął wymagany ustawą wiek, udowodnił okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze co najmniej 25 lat oraz nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym w postaci spójnych i wiarygodnych zeznań ubezpieczonego, dał podstawy do ustalenia, że w okresie od 1 września 1978r. do 31 sierpnia 1990r. pracował jako nauczyciel religii w pełnym wymiarze godzin w punktach katechetycznych prowadzonych przez parafie. We wszystkich parafiach wymiar czasu prac wykonywanych przez wnioskodawcę wynosił minimum 18 godzin tygodniowo lekcji religii. W tym czasie ubezpieczony stale zajmował się nauczaniem religii. Poszczególne klasy przychodziły do salki katechetycznej, był wyznaczony plan zajęć, prowadzono dziennik katechizacji, sporządzano listę obecności, jak również wystawiano oceny. Ubezpieczony został mianowany do obowiązków duszpasterskich, a nauczanie religii wchodziło w zakres tych obowiązków i nie odbywało się na podstawie innej umowy. Zwierzchnikiem wnioskodawcy był proboszcz, lecz podlegał on także wizytatorowi duszpasterskiemu z kurii. Sąd był w tym zakresie związany stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie, z którego wynika, iż brak umowy o pracę nie stanowi przeszkody do uznania wnioskodawcy za pracownika, a co za tym idzie, że praca była świadczona w warunkach stosunku pracy. Wobec powyższego należało uznać, że ubezpieczony w latach 1978-1990 stale i w pełnym wymiarze czasu pracy świadczył pracę nauczycielską prowadząc

lekcje religii w punktach katechetycznych prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (parafie) przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 maja 1989r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, w konsekwencji czego okres ten podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnym charakterze na podstawie § 15 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów.

Na podstawie wiarygodnych zeznań wnioskodawcy oraz dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy i aktach emerytalnych, Sąd ustalił, że w okresie od 1 września 1990r. (po powrocie nauczania religii do szkół) do 31 sierpnia 1992r. ubezpieczony jako prefekt nauczał religii w Zespole Szkół Zawodowych Nr (...) w S.. Był wówczas pracownikiem K. Diecezjalnej (...) i na mocy dekretu B. (...) nr 974/90 został delegowany do pracy w tej szkole. Między ubezpieczonym a szkołą nie została zawarta odrębna umowa o pracę, ubezpieczony nauczał religii nieodpłatnie. Otrzymywał wynagrodzenie jako pracownik K.. W okresie nauczania religii w powyższej szkole ubezpieczony wystawiał oceny z religii, brał udział w wywiadówkach, prowadził lekcje religii w pełnym wymiarze godzin, prowadził dziennik szkolny, sprawdzał listę obecności, wystawiał oceny, brał udział w radach pedagogicznych. Pracę tę wykonywał w pełnym wymiarze godzin, tj. przez 18 godzin w tygodniu. Szkoła nie prowadziła akt osobowych ubezpieczonego i nie zgłosiła go do ubezpieczenia, gdyż wnioskodawca od 1 lipca 1989r. podlegał ubezpieczeniu jako osoba duchowna i z tego tytułu były opłacane składki.

Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 lutego 2015r., III UK 100/14 (OSNAPiUS 2016/9/120) wskazał, że okres nieodpłatnego nauczania religii w szkołach publicznych (a wcześniej w punktach katechetycznych przy parafiach) powinien być traktowany jako okres pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Zwrócono uwagę, że do 1997r. nauczanie religii w szkołach publicznych odbywało się na zasadach określonych początkowo w dwóch Instrukcjach Ministra Edukacji Narodowej (wydanych w dniach 3 i 24 sierpnia 1990 r.) w sprawie powrotu nauczania religii do szkoły w roku szkolnym 1990/1991 (pierwsza) oraz określenia zasady współdziałania z K. i Związkami (...) poza K. R.-Katolickim (druga). Instrukcje te były przedmiotem analizy Trybunału Konstytucyjnego, który w orzeczeniu z dnia 30 stycznia 1991 r., K 11/90 (OTK 1991 nr 1, poz. 2; PiP 1991 nr 5, s. 96) nie dopatrył się sprzeczności zawartych w nich postanowień z ówczesnie obowiązującymi normami konstytucyjnymi, jak również z przepisami ustawowymi o systemie oświaty, o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz o stosunku państwa do kościołów (związków wyznaniowych). W późniejszym czasie (od 1992 r.) przedmiotową materię regulowało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz.U. Nr 36, poz. 155 ze zm.). Zostało ono wydane na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W § 5 ust. 1 i 4 tego rozporządzenia wyraźnie stwierdzono, że szkoła może zatrudnić nauczyciela religii „zgodnie z Kartą Nauczyciela”, wyłącznie na podstawie imiennego, pisemnego skierowania do danej szkoły, wydanego przez odpowiednią instytucję kościelną (związku wyznaniowego). Takie skierowanie mogło być przez wystawcę cofnięte, co oznaczało automatyczną utratę uprawnień do nauczania religii. Paragraf 5 ust. 1 tego rozporządzenia został przez Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 20 kwietnia 1993 r., U 12/92 (OTK 1993 nr 2, poz. 20; PiP 1993 nr 8, s. 109) uznany za zgodny z art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, a także z art. 81 ust. 1 ówczesnych przepisów konstytucyjnych. Trybunał Konstytucyjny uznał natomiast za niezgodną z art. 27 ust. 1 Karty Nauczyciela, z art. 32 § 1 i art. 42 Kodeksu pracy oraz z art. 39 ust. 3 pkt 1 ustawy o systemie oświaty normę zawartą w trzecim zdaniu § 5 ust. 2 tego rozporządzenia stanowiącą, że „cofnięcie skierowania oznacza równocześnie wypowiedzenie (zmianę) stosunku pracy w zakresie nauczania religii”. Szczegółowa analiza obu powołanych rozstrzygnięć Trybunału Konstytucyjnego doprowadziła Sąd Najwyższy do jednoznacznego wniosku, że ich założeniem (także podstawowym argumentem przeciwko zgodności tych przepisów z normami konstytucyjnymi i ustawowymi) było, że nauczyciele religii (obojętne duchowni, czy osoby świeckie), będą zatrudnieni w szkołach na podstawie stosunku pracy. Z tego właśnie powodu Trybunał uznał § 5 ust. 2 zdanie trzecie rozporządzenia za niezgodny z art. 27 ust. 1 Karty Nauczyciela oraz z art. 32 § 1 i art. 42 KP. „Zatrudnienie zgodnie z Kartą Nauczyciela” oznacza nawiązanie pomiędzy nauczycielem a placówką oświatową wyłącznie stosunku pracy (na podstawie mianowania lub umowy o pracę), jak tego wymaga art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela (we wszystkich jego brzmieniach począwszy od 1982 r.). Świadczenie pracy nauczycielskiej na innej podstawie niż stosunek pracy - co wielokrotnie podkreślał Sąd Najwyższy - jest dopuszczalne tylko wyjątkowo, gdy na to pozwala szczególny przepis

ustawowy, regulujący tę kwestię odmiennie. Inaczej mówiąc, zatrudnienie nauczyciela, do którego ma zastosowanie art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela na innej podstawie niż stosunek pracy, jest niezgodne z ustawą. Nauczanie religii w placówkach oświatowych miało podstawę ustawową i był to przedmiot nauczania, a więc nauczali go nauczyciele, do których - ze wskazanymi wyjątkami - miał zastosowanie art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela. W okresie przed 1 września 1997 r. (w praktyce wówczas w Karcie Nauczyciela wprowadzono szczególne regulacje dotyczące nauczycieli religii) osoba nauczająca religii w szkole, do której miał zastosowanie art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela, mogła świadczyć pracę wyłącznie na podstawie stosunku pracy. Przy takim podejściu nie ma znaczenia, że osoby nauczające religii w szkołach publicznych przed dniem 1 września 1997 r. zawierały umowy, według których nie pobierały za pracę wynagrodzenia. Klauzula umowna tego dotycząca była nieważna jako sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 kc w zw. z art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela), a zamiast niej należało stosować odpowiedni przepis ustawy, czyli art. 22 § 1 kp. Oznacza to, że nauczyciel religii, do którego miał zastosowanie art. 10 ust. 1 Karty Nauczyciela, był zatrudniony na podstawie stosunku pracy, choćby nie pobierał wynagrodzenia za pracę.

Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy należy zatem uznać, że brak umowy o pracę zawartej pomiędzy wnioskodawcą a Zespołem Szkół Zawodowych Nr (...) w S. w okresie od 1 września 1990r. (po powrocie nauczania religii do szkół) do 31 sierpnia 1992r. nie wyklucza zaliczenia tego okresu do nauczycielskiego stażu pracy, w konsekwencji czego należało go również uznać za pracę w szczególnym charakterze w rozumieniu § 15 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013r. poz. 1169 j.t.) Konferencji Episkopatu Polski, diecezjom i zakonom przysługuje prawo zakładania i prowadzenia wyższych seminariów duchownych. Stosownie do treści ust. 4 powołanego przepisu do wykładowców, wychowawców, pracowników oraz uczących się w szkołach wymienionych w ust. 1 stosuje się przepisy art. 21 i 22. Treść art. 21 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościelne osoby prawne, a także świeckich nauczycieli w niższych seminariach duchownych stosuje się prawa i obowiązki ustalone dla nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych. W uzasadnieniu uchwały z dnia 28 maja 1996r. II UZP 11/96 (OSNP 1996/20/309) Sąd Najwyższy wskazał, że do wykładowców i wychowawców zatrudnionych w wyższych seminariach duchownych stosuje się przepisy ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. – Karta Nauczyciela. W zakresie uprawnień emerytalnych zastosowanie znajduje zatem art. 86 i art. 88-91 Karty Nauczyciela, na co wskazuje również zarządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 kwietnia 1996r. w sprawie szczegółowego zakresu uprawnień i obowiązków nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach (placówkach) prowadzonych przez osoby prawne Kościoła (...) (M.P. z dnia 16 maja 1996r.), wydane na podstawie art. 21 ust. 2 w związku z ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej i obowiązujące do 2002r. w odniesieniu do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w wymiarze większym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć. W ocenie Sądu, wobec powyższej regulacji, pracę ubezpieczonego na stanowisku wykładowcy w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji (...) od dnia 13 czerwca 1993r. do 31 grudnia 1998r. należało zakwalifikować jako pracę nauczycielską w rozumieniu przepisów Karty Nauczyciela i zaliczyć ją do pracy wykonywanej w szczególnym charakterze w rozumieniu § 15 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów. Ubezpieczony zeznał bowiem, że obowiązki wykładowcy w Seminarium wykonywał na podstawie dekretu B. diecezjalnego z dnia 18 czerwca 1993r. w pełnym wymiarze zajęć, tj. 12 godzin tygodniowo. Potwierdza to także zaświadczenie wystawione przez Rektora Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji (...) przedłożone przez wnioskodawcę.

Wobec powyższego Sąd zaliczył ubezpieczonemu do pracy w szczególnym charakterze jako nauczyciel sporne okresy od 1 września 1978r. do 31 sierpnia 1990r., od 1 września 1990r. (po powrocie nauczania religii do szkół) do 31 sierpnia 1992r., a także od dnia 13 czerwca 1993r. do 31 grudnia 1998r., czyli w wymiarze przekraczającym 15 lat pracy wykonywanej stale i w pełnym zakresie obowiązującego wymiaru zajęć. Ubezpieczony spełnił zatem wszystkie przesłanki do ustalenia mu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 i § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc, zmieniono zaskarżoną decyzję i ustalono E. J. prawo do emerytury od dnia 1 maja 2014r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę.

O kosztach zastępstwa procesowego za II instancję orzeczono zgodnie z wynikiem sprawy na podstawie art.98 § 1 i 3 kpc w zw. z art.99 kpc i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804) w brzmieniu obowiązującym w dniu wszczęcia postępowania w drugiej instancji.